

WERKEN MET AFASIEPATIËNTEN

Logopedisten werken met afasiepatiënten

Wie een been breekt, kan zich op honderd verschillende manieren beklagen. Maar wie getroffen wordt door een beroerte, beschikt vaak niet meer over de woorden om dat te kunnen doen.

Na een beroerte is er vaak sprake van afasie. Het praten, het begrijpen van woorden, het lezen en het schrijven kan zomaar een (bijna) onmogelijke opgave zijn. “Heel dramatisch”, zegt Linda Thiadens, als logopedist van de zorgorganisatie AxionContinu werkzaam in het Utrechtse centrum voor revalidatie en herstel De Parkgraaf. “Je bent opgesloten in jezelf, vaak in shock over wat je is overkomen, en daar kun je dan ook nog eens niet over praten.”

In kaart brengen

Tijdens de ziekenhuisopname is al gekeken welke uitval in de communicatie er is, gedurende de revalidatie wordt er vooral veel geoefend en getraind, in groepsverband en individueel. Over de best mogelijke aanpak wordt momenteel een richtlijn opgesteld, op initiatief van de beroepsvereniging van logopedisten NVLF. Het komt de kwaliteit van logopedie bij afasie ten goede. In elk geval is de stoornis niet eenduidig, zegt Thiadens: “De ene revalidant kan niet meer spreken en begrijpen, de andere heeft vooral moeite met lezen.”

Samen met haar collega Nicole Bogers oefent ze met de patiënten in begrijpen, woordvinding,

zinsbouw en lezen. De familie wordt er uitdrukkelijk bij betrokken. Thiadens: “Het gaat erom dat je weer goed met je partner en andere mensen uit je omgeving kunt communiceren. Die moeten ook weten hoe ze met jou kunnen praten.” Bogers: “En ze moeten de valkuilen kennen. Bijvoorbeeld: ongeduldig worden en dan maar snel invullen wat de ander zou kunnen bedoelen.”

Persoonlijke wensen

In de eerste drie maanden na de beroerte is het meeste herstel te bereiken. Komt de spraak niet terug, dan leert de patiënt zijn restmogelijkheden gebruiken. Heel simpel: bij de bakker aanwijzen wat hij wil hebben. Of de patiënt wordt geleerd om een hulpmiddel te gebruiken, bijvoorbeeld een app op een tablet die helemaal is ingericht op zijn leven. Thiadens: “We letten tijdens de revalidatie heel sterk op de mogelijkheden van de revalidant door in te gaan op zijn wensen.” Bogers: “We hadden iemand die heel graag weer met Skype wilde communiceren met zijn kleindochter in de Verenigde Staten. Toen zijn we heel gericht gaan oefenen om dat weer mogelijk te maken.”

beeld: Femmy Weijts

Praten gaat moeizaam, maar het gezicht spreekt boekdelen

Een jaar geleden werd ze getroffen door een beroerte. Ontmoeting met Anneke de Bruijn (76). “Ze is een doorzetter, ze heeft girlpower”, zegt haar logopedist bewonderend.

Volgende week gaat ze op vakantie. Een paar dagen naar Bergen. Zin in? Anneke de Bruijn schudt van ‘Nee’ en zegt het ook, met moeite. Maar haar twinkelende ogen zeggen onmiskenbaar ‘Ja’. Treffend voorbeeld van wat afasie kan betekenen: het één zeggen, het ander bedoelen. Een gesprek met haar voeren, is even wennen. Het vraagt geduld en, vooral ook, ‘emoties lezen’. Het gezicht spreekt in dit geval een belangrijk woordje mee.

De Bruijn kreeg in juli 2014 een beroerte. In het ziekenhuis werd een verlamming geconstateerd aan haar rechterarm en -been. En afasie. Negen dagen na de opname begon ze al met revalideren in het Utrechtse centrum De Parkgraaf. Opnieuw woorden leren begrijpen, leren praten. In het begin ging het moeizaam, maar ze liet zich niet uit het veld slaan. “Ze is een doorzetter. Mevrouw de Bruijn heeft girlpower,” zegt Linda Thiadens, haar logopedist, bewonderend. Ze werd elke dag sterker, het begrip kwam terug. Ze kan denken en keuzes maken. “Ik ben niet gek,” zegt ze. Maar praten gaat moeizaam, ook nu ze weer naar huis is en alleen nog voor de wekelijkse dagbehandeling naar De Parkgraaf komt.

Haar man Arie moet ervoor waken niet alles snel in te vullen van wat hij meent te horen. Niet aannemen, maar doorvragen. Hij heeft het er moeilijk mee. “Hij is 79,” zegt Anneke de Bruijn. Ze kan wel goed hardop lezen. Op haar iPad heeft ze een communicatie-app met foto’s en woorden bij verschillende onderwerpen. Bij het onderwerp ‘Wonen’ drukt ze op het adresplaatje en klinkt haar eigen stem die de straatnaam zegt. Af en toe heeft ze een dipje. Niet meer gewoon kunnen communiceren als de telefoon gaat, als er visite is, in het algemeen: het is veel lastiger dan de verlamming aan haar arm en been. Heeft ze heimwee naar vroeger? Ze knikt. Het is een echte knik.

beeld: Femmy Weijts

Handige sites

- www.afasie.nl
Veel algemene gegevens over afasie en hulpverlening, informatie over communicatie-apps, downloads en regionale contactadressen van afasiecentra.
- www.afasie.net
Website met informatie en oefeningen voor personen met afasie, hun familieleden en vrienden. Gebruik van de oefeningen is gratis
- www.hersenletsel.nl
Website van de grootste patiëntenvereniging voor mensen met niet aangeboren hersenletsel. Goede algemene informatie over hersenletsel en doorwijzing naar andere bronnen.
- www.logopedie.nl
Platform van de beroepsvereniging van logopedisten NVLF. Naast algemene informatie over taal, spraak, stem, slikken en gehoor ook uitleg over logopedie en neurologie.

Communicatietips

Hoe kun je toch praten met iemand met afasie?

- Neem de tijd voor het gesprek.
- Praat in een rustige ruimte.
- Praat rustig en niet te ingewikkeld (maar niet op kinderlijke toon!).
- Stel ‘wie, wat, waar, wanneer’-vragen of gesloten vragen waarop de ander ja/nee kan aangeven.
- Schrijf kernwoorden op en neem deze rustig door. Soms kan de persoon al aanwijzen wat klopt of niet klopt en door de woorden te lezen begrijpt hij beter wat wordt gezegd.
- Maak gebruik van de mogelijkheden van de persoon en let daarbij op lichaamstaal en mimiek.
- Laat het onderwerp even rusten als het niet lukt.
- Vraag specifieke hulp aan een gespecialiseerde logopedist voor tips en uitleg wat het beste werkt bij de persoon.